

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента
доцента кафедри соціальної педагогіки
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Мирошніченко Наталії Олександрівни
на дисертаційне дослідження **Остролуцької Лариси Іванівни**
«Розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні
(90-ті рр. XX – початок XXI століття)», представленого на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка

1. Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Нині ми є свідками цивілізаційних змін у всіх сферах суспільного життя. Відбувається певна еволюція свідомості, а також і ставлення до осіб, що мають ті чи інші порушення психофізичного розвитку, до проблем їхнього «входження» в суспільство. Тому, вкрай актуальним є вивчення питань освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення дітей з особливими потребами.

Відповідно, актуальність теми дослідження Л.І. Остролуцької обумовлена потребами часу та недостатньою розробкою цього питання у вітчизняній науці.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до науково-дослідної теми Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка «Особистість в умовах суспільних трансформацій сучасної України» (державний реєстраційний номер 0116U002960) та наукової теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського університету імені Бориса Грінченка «Соціальне становлення особистості в умовах суспільних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0116 U003295).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У процесі дослідження дисертантка:

- уточнила сутність поняття «центр реабілітації для дітей та молоді з інвалідністю»;

- уточнила змістово-організаційну діяльність центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю;

- розробила типологію центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю відповідно до системи їх підпорядкування та напряму надання реабілітаційних послуг;

- запропонувала критерії оцінювання розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в громаді;

- систематизувала реабілітаційні заклади осіб з інвалідністю;

- визначила перспективи розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю у системі надання соціальних послуг в Україні з врахуванням соціально-історичних та парадигмальних змін;

- здійснила цілісне дослідження розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в контексті соціально-історичних та парадигмальних змін;

- виокремила та охарактеризувала етапи розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю у період незалежності України (пострадянський спадок, варіативного розвитку (державні та громадські ініціативи), нормування соціальних практик щодо реабілітації дітей та молоді з інвалідністю, розбудови центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю як служб надання якісних та доступних послуг в умовах децентралізованого державного управління);

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертація Л. І. Остролуцької є комплексним науковим дослідженням, у якому цілісно представлено розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні за часи незалежності. Здобувачкою здійснено теоретичне дослідження розвитку центрів дітей та молоді з інвалідністю в контексті соціально-історичних та парадигмальних змін. Виокремлено та охарактеризовано етапи розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в незалежній Україні та розроблено їх класифікацію. Проаналізовано змістово-організаційну діяльність центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю. Виокремлено та обґрунтовано перспективи розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в системі надання соціальних послуг в Україні.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз наукових методів та підходів, які використовує автор для вирішення поставленої задачі, дозволяє зробити висновок, що результати, одержані у дослідженнях, у достатній мірі підтверджені теоретично й експериментально, що свідчить про їх достовірність.

Дисертація характеризується логічністю побудови, змістовністю та обґрунтованістю викладених ідей. Авторка демонструє відповідний рівень культури наукового мислення, її вміння за допомогою комплексу загальнонаукових і спеціальних методів синтезувати емпіричний та практичний рівні наукового дослідження, порушувати і розв'ювати наукові проблеми, аргументовано і переконливо викладати матеріал.

Усе це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Л. І. Остролицької достатньо обґрунтовані.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертація Л. І. Остролицької містить нові, раніше не захищені наукові ідеї, розроблення яких розв'язує актуальне наукове знання. Основні положення і результати дослідження впроваджено в практику роботи двох ЗВО України, семи центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю, Київського міського центра соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, що підтверджено відповідними довідками та використані під час оновлення змісту навчальних дисциплін і в процесі проведення навчальних занять для студентів першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності «Соціальна робота»; у процесі проходження студентами різних видів практик; для підвищення професійної компетентності фахівців соціальної роботи, соціальних працівників, представників громадських організацій та інших фахівців соціальної сфери.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Не викликає сумнівів практична значущість пропонованого дослідження, оскільки фактологічний матеріал і джерельна база можуть стати основою для

подальших наукових розвідок історії соціальної роботи та соціальної педагогіки, при укладанні навчальних підручників та посібників з історії та методології соціальної роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами ЗВО при оновленні змісту навчальних програм та лекційного й практичного матеріалу для студентів першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності «Соціальна робота». Зауважимо, що зміст дисертації стане в нагоді соціальним працівникам, молодіжним працівникам та представникам громадських і благодійних організацій, які зможуть впровадити окремі елементи в роботі із своїми отримувачами послуг та волонтерами.

7. Оцінка змісту дисертації і завершеність загалом.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, висновків до роботи, списку використаних джерел (у кількості 295, з яких 9 – іноземною мовою) та 19 додатків. Дослідження структуровано організовано: чітко окреслено його об'єкт, предмет, мету, сформульовано його завдання, забезпечено відповідність завдань та послідовність і логічність висновків. Виклад матеріалу є аргументованим, а зміст розділів обґрунтованим. Зміст розділів і підрозділів переконує в тому, що здобувачка досягла сформульованої мети дослідження. Загалом зміст дисертації, автореферату, публікацій дає підстави стверджувати, що подане на захист дослідження є самостійним і завершеним; його результати містять наукову новизну, мають теоретичну і практичну значимість, пройшли необхідну апробацію на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Дисертація і автореферат написані науковою мовою, достатньо повно і оформлені згідно вимог, що висуваються до такого виду робіт. Незважаючи на значну кількість цифрового матеріалу, скорочень, робота сприймається добре. Позитивно оцінюючи дисертацію Л. І. Остролицької, у цілому, слід зазначити, що в процесі рецензування роботи виникли деякі зауваження, запитання або побажання.

1. В обґрунтуванні актуальності наукової проблеми для підсилення значущості заявленої тематики автору дисертації вартувало б привести

статистичні показники, що засвідчили б збільшення кількості запитів осіб з інвалідністю в наданні якісних послуг центрів соціально реабілітації.

2. Певного логічного узгодження потребує дисертаційний матеріал, викладений у 1 та 2 розділах. Дисертаційна робота значно б виграла якби заявлений матеріал у параграфі 2.4. про бар'єри, чинники, етапи соціалізації розкрити в першому розділі.

3. Дисертаційна робота значно б виграла якби заявлений у параграфі 2.3. аналіз етапів становлення і розвитку центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю було б подано наочно.

4. Автором проведено аналіз класифікації центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні, проте змістово-організаційну характеристику діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації здійснено лише на прикладі м. Києва, доцільно було б подати опис діяльності таких центрів і в інших областях України.

5. У тексті дисертації мають місце орфографічні, стилістичні та редакційні помилки, які суттєво не впливають на наукову та практичну цінність роботи.

Утім, висловлені зауваження та побажання не є викликом авторці дослідження, вони не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи і є швидше приводом для наукової дискусії та подальшого наукового пошуку.

9. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Основний зміст та результати дослідження відображені у 15 наукових працях, серед яких: 12 – одноосібних, 3 – у співавторстві; 4 з них опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 – в іноземному періодичному виданні, 4 – у збірниках наукових праць, 3 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій; 1 – посібник, 1 – навчально-методичний посібник, 1 – навчальна програма (опубліковані у співавторстві). На основі аналізу цих публікацій констатуємо, наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

10. Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Структурна побудова, зміст, висновки викладені в авторефераті повністю відображають основні положення і структуру дисертації. Наукові тези, висновки, наведені Л. І. Остролуцькою, належним чином розкриті і обґрунтовані в рукописі дисертації.

11. Висновок.

Підводячи підсумок зазначимо, що дисертація Лариси Іванівни Остролуцької на тему «Розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні (90-ті рр. XX – початок XXI століття)» є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає вимогам, зазначеним у пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015), а її авторка – Остролуцька Лариса Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

